

پشتیبانی هند از اعمار بندها بالای رودخانه کابل

The Indus Equation
Strategic Foresight Group

Indian Support for Afghan Dams on the Kabul River

By

Gitanjali Bakshi & Sahiba Trivedi

2011

ترجمه: داکتر فریار کهزاد

بنیاد فرهنگی کهزاد

یادداشت: استراتیژیک فورسایت گروپ یک مؤسسه تحقیقاتی استراتیژیک هند است که برای صلح بین هند و پاکستان مطالعات خود را پیش میبرد. در سال 2011 تحقیقی در مورد منازعات در مورد آب بین هند و پاکستان که ساحه جامو کشمیر را در برمیگیرد، انجام دادند. در آن مطالعه آبهای مشترک بین افغانستان و پاکستان نیز مورد مطالعه قرار گرفته بود. ترجمه این قسمت آن مطالعات برای خوانندگان ارجمند تقدیم میگردد. گرچه این مطالعه در مورد آبهای مشترک افغانستان و پاکستان خالی از اشتباهات و کمبودی ها نمیباشد، بهر حال حاوی نکاتی است که برای استفاده کننده های افغانستان هم قابل ارزش میباشد. در مورد آب های مرزی تا حال در افغانستان هیچ نوع توجه عملی صورت نگرفته و طرف افغانستان در مقایسه با کشورهای همسایه خود که با هر کدام باید این امور را مورد بحث قرار دهد، آمادگی مناسبی ندارد.

پاکستان در این اواخر هژمونی هند را در مورد کمک به افغانستان جهت اعمار بندهای آب بالای رودخانه کابل بیشتر از ساحه جامو و کشمیر متهم نموده است. پاکستانی ها ادعا و تشویش دارند که هند نه تنها آبهای حوزه غربی را ذخیره نموده بلکه حالا با کمک به افغانستان میخواهد در انکشاف بندهای آب و منابع آب آن کشور کمک نماید.

این مخالفت در این اواخر توسط یک متخصص امور آب و انرژی در انستیتوت امتراری انکشاف پالیسی، اسلام آباد بنام ارشاد عباسی توسط مکتوبی به رئیس جمهور آصف علی زرداری و نخست وزیر رضا گیلانی رسانده شده است.

رودخانه کابل یک رودخانه مشترک بین افغانستان و پاکستان بوده و یکی از معاونین رودخانه اندوس (سند) میباشد. افغانستان در نظر دارد 12 بند در حوزه رودخانه کابل بالای شاخه های مختلف آن به کمک جامعه بین المللی، هند و بانک جهانی اعمار نماید.

اطلاعات اساسی

رودخانه کابل در شرق افغانستان و شمال غرب پاکستان جریان دارد. طول آن 700 کیلومتر میباشد که 560 کیلومتر آن در خاک افغانستان و باقیمانده در خاک پاکستان موقعیت دارد. مقاب (مقدار حجمی جریان آب فی واحد زمان) اوسط سالانه آن بصورت تقریبی 19 (میلیون فت مکعب) بوده ولی تا 11.2 (میلیون فت مکعب) افت میتواند داشته باشد و خیز آن تا 34.8 (میلیون فت مکعب) میتواند باشد. {یک میلیون فت مکعب مساوی به 28317 متر مکعب میباشد}

منبع: IUCN, Draft – Towards Kabul Water Treaty

Kabul River Basin: Afghanistan and Pakistan

Project	Location	Hydel Generation	Cost (in millions)	Storage Capacity (in MAF)
Totumdara	Punjshir Sub-Basin	200MW	\$332	0.33251
Barak	Punjshir Sub-Basin	100MW	\$1,174	0.42983
Panjshir	Punjshir Sub-Basin	100MW	\$1,078	1.0543
Baghdara	Punjshir Sub-Basin	201MW	\$607	0.3244
Haijana	Logur-Upper Kabul Sub-Basin	72MW	\$72	0.17842
Kajab	Logur-Upper Kabul Sub-Basin	15MW	\$207	0.3244
Tangi Wadag	Logur-Upper Kabul Sub-Basin	56MW	\$356	0.28385
Gat	Logur-Upper Kabul Sub-Basin	Not given	\$51	0.4055
Sarobi	Lower Kabul Sub-Basin	201MW	\$442	0.3244
Laghman	Lower Kabul Sub-Basin	1,251MW	\$1,434	0.233568
Konar	Lower Kabul Sub-Basin	94.8MW	\$1,094	Not given
Karna	Lower Kabul Sub-Basin	11.5MW	Included above	Not given
Total Power		2,092.5MW	Total Capacity	4.7MAF

منبع: IUCN, Draft – Towards Kabul Water Treaty

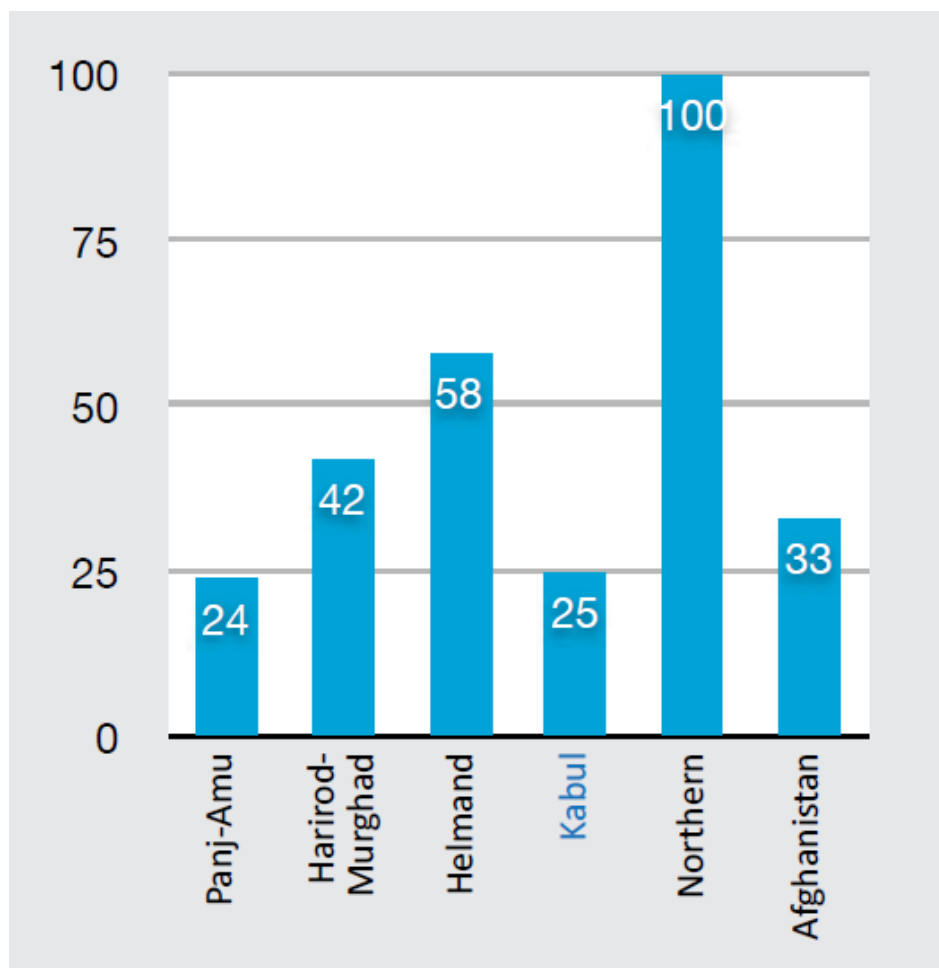
این رودخانه از 72 کیلومتری غرب کابل (پغمان) سرچشمه گرفته و بعد از سپری شدن از شهر جلال آباد (تا سرحد در خاک افغانستان جریان میکند). بعد در قسمت کوتل خیبر داخل پاکستان شده، از شهر پشاور عبور نموده و در قسمت اتک در شمالغرب اسلام آباد با جریان آبهای اندوس (سند) یکجا میشود.

حالت ویژه حق آبه پاکستان

پاکستان در این مورد در یک حالت ویژه قرار دارد زیرا هم در بالا آب و هم در پائین آب این رودخانه شریک میباشد. (قسمت شریک بودن پاکستان در بالا آب این رودخانه صرف یک قسمت کوچک رودخانه چترال میباشد که اصلاً بنام رودخانه کنر یاد شده و در مقایسه با کل حوزه آب رودخانه کابل در خاک افغانستان قابل مقایسه نمیشد). یعنی یک قسمت آب (ناچیز به مقایسه با کل مقاب) از خاک پاکستان داخل افغانستان شده و بعد از یکجا شدن رودخانه کنر با رودخانه کابل دوباره داخل خاک پاکستان میشود.

بنابراین پاکستان ادعا (! از نوع ادعا های پاکستانی) دارد که شریک بالا آب و پائین آب این رودخانه میباشد. این حالت (به اصطلاح) ویژه رول مهمی در ترتیب دادن تعریف حق آبه پاکستان از رودخانه کابل از طرف پاکستانی ها بازی خواهد کرد و در آینده موقعیت و موضع پاکستان را در موافقات مشترک آب بین افغانستان و پاکستان نمایش خواهد داد.

قابل یادآوریست که اکثریت زمین های زراعتی (88%) و اکثریت نفوس (92%) در افغانستان، در حوزه رودخانه کابل، در قسمت بالا آب قرار دارند که از آب رودخانه کنر استفاده نمیکنند. در نتیجه از آبهای رودخانه چترال که داخل افغانستان میشود و به رودخانه کنر میریزد، استفاده زیاد در افغانستان صورت نمیگیرد و تقریباً بدون استفاده از طریق رودخانه کابل دوباره به پاکستان جریان میکند. بیشتر باید علاوه نمود که پروژه هائیکه در جدول بالا نشان داده شده اند، بالای شاخه های دیگر رودخانه کابل یعنی بالای رودخانه پنجشیر در حوزه فرعی پنجشیر و بالای رودخانه لوگر در حوزه فرعی لوگر اعمار خواهند شد، نه در حوزه فرعی رودخانه کنر.

نوت: حوزه رودخانه کابل یکی از کم استفاده شده ترین حوزه های آبی افغانستان نظر به موجودیت آبهای سطحی در این کشور میباشد.

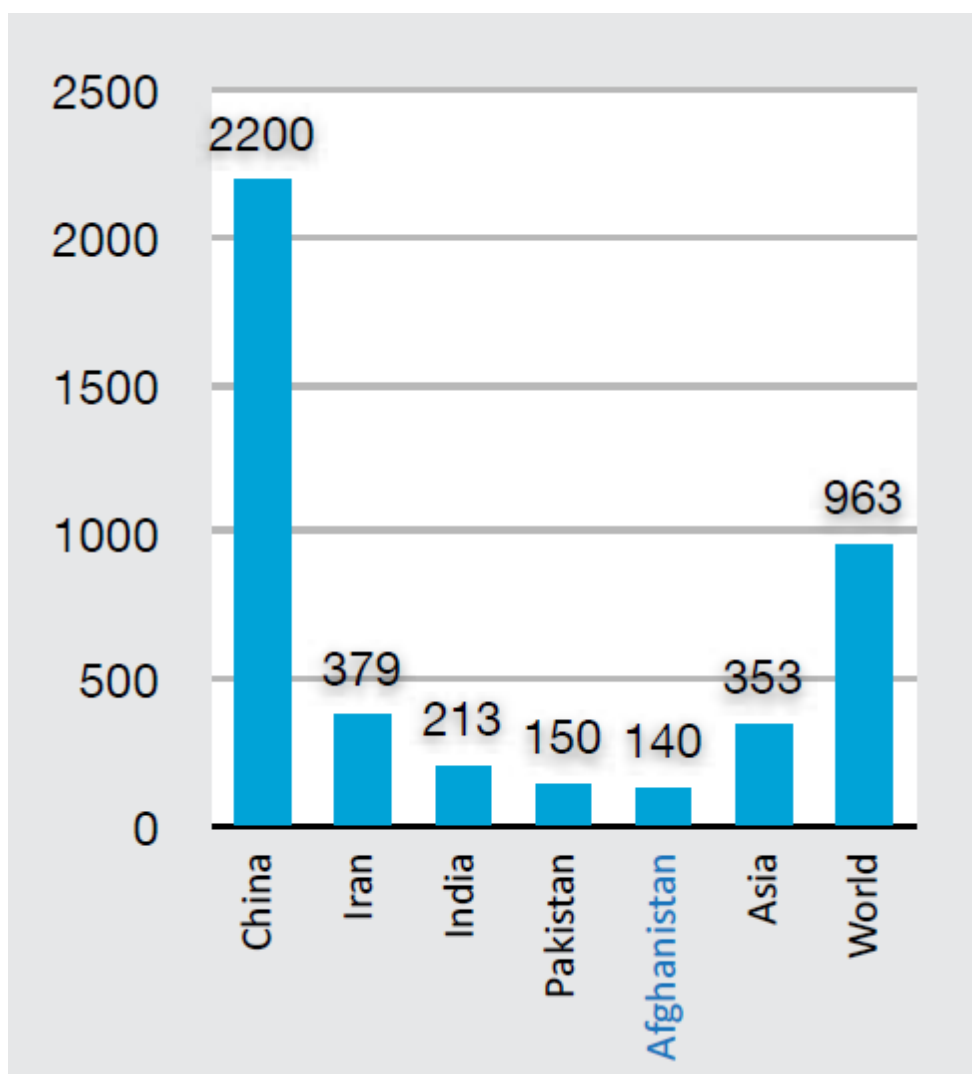
اهمیت آب در انکشاف و توسعه افغانستان

طوریکه از اجندای انکشافی افغانستان در سال 2008 هویدا ست، هند کمک های خود را جهت فعالیت های انکشافی افغانستان اظهار نموده که مدیریت منابع آب قسمت مهم آنرا تشکیل میدهد.

حوزه رودخانه کابل مهمترین حوزه آب افغانستان میباشد. این حوزه شامل نصف نفوس شهری این کشور بوده که شهر کابل را که در سال 2005 نفوس آن 3 میلیون تخمین شده بود و یکی از شهرهای دارای رشد سریع در آسیا میباشد، احتوا میکند. علاوهً قسمیکه این حوزه صرف 12% نفوس افغانستان را در برمیگیرد، مقاب سالانه آن 26% تمام مقاب این کشور را در بر گرفته و حالت توپوگرافی آن بی اندازه برای تولید نیروی برق آبی مناسب میباشد. 80% کل پوتنسیال برق آبی افغانستان در این حوزه موقعیت دارد.

بخاطر جنگهای متواتر، انکشاف و توسعه ساختمان های آبی این کشور بیحد پس مانده است. تمام 12 بند ذخیره آب موجود در این کشور بین سالهای 1920 تا 1940 ساخته شده اند. افغانستان دارای کمترین ظرفیت بندهای ذخیره در منطقه و جهان میباشد.

رودخانه کابل همچنان به تناوبات زیاد مقاب های اعظمی و اصغری را تجربه میکند یعنی این حوزه سیلاب ها و خشک سالی های زیاد را تجربه میکند. نظر به راپور انکشاف بشری سال 2011 در مورد افغانستان، این کشور یکی از کشورهاییست که با هر نوع شاخص ها یکی از کشورهای آسیب پذیر خشکسالی در جهان میباشد. اطلاعات مدیریت مخاطرات طبیعی همچنان نشان میدهد که ساحه شمال شرق این کشور که در حوزه رودخانه کابل قرار دارد، یکی از پر سیلاب ترین قسمت های این مملکت میباشد. این اطلاعات ذخیره آب را بیحد مهم میسازد تا در زمان کمی آب از آن استفاده شده و در عین حال از ویرانی نیکه توسط سیلاب های مدهش بوقوع میپیوندد، جلوگیری به عمل آید.

افغانستان مقدار کافی آب دارد که بتواند تقاضا را تکافو کند. در حال حاضر مقدار حجم آب 2778 متر مکعب فی نفر در این کشور وجود دارد که با مقایسه به شاخص کم آبی 1800 متر مکعب عدد خوب می باشد. ولی مشکل این کشور در آنست که نتوانسته است آبهای خود را با احداث ساختمان های آبی مکفی ذخیره نماید. بدون کمک در اعمار ساختمانهای آبی این کشور نمیتواند اهداف انکشافی خود را در ساحه مثل زراعت، انرژی و انکشاف شهری بدست آرد.

هند یگانه شریک اعمار این 12 بند نیست. بعد از انجام مطالعات مقبولیت مفصل بانک جهانی مبلغ بیشتر از 7 بلیون دالر را برای اعمار ساختمانهای حوزه رودخانه کابل پیش کش نمود. همچنان احتمال دارد کمک های هنگفت دیگر خارجی منجمه از ایالات متحده و کانادا جهت اعمار ساختمان های آبی و بندها پیشکش گردد. هند در حال حاضر یکی از تمویل کننده های بزرگ افغانستان می باشد که تا حال بیشتر از 1.3 بلیون دالر را جهت اعمار ساختمان ها و بند ها به افغانستان کمک نموده است. یک راپور پنتگون در سال 2011 در حقیقت از کمک ها وسیع هند به افغانستان تمجید نموده که شامل کارهای انکشافی در ساحه تولید انرژی برقی، اعمار جاده ها و تعمیرات میگردد.

ضرورت به یک موافقت نامه همه جانبه آب

مسئله اعمار 12 بند از طرف پاکستان کمتر راجع به کمک های هند به انکشاف افغانستان و بیشتر در مورد موافقت نامه آب بین افغانستان و پاکستان در مورد آب رودخانه کابل می باشد. افغانستان و پاکستان تلاش نمودند تا مصوبه موافقت نامه ئی در مورد آب در سال 2003 ترتیب نمایند و بار دیگر این کار در سال 2006 از سر گرفته شد، اما این هر دو بار تلاش ها بخاطر دلایل دیگر ناکام شد. در نتیجه تا حال کدام چارچوبی در این زمینه در مورد آب رودخانه کابل وجود ندارد. یک موافقت نامه در این مورد بین هر دو کشور افغانستان و پاکستان میتواند تمام نارضایتی ها را در مورد اعمار بندها و ذخایر آب در هر دو کشور کمک کند.

اضافه شود که «موافقت نامه آب اندوس» بین هند و پاکستان میتواند منحصیث یک مودل معلوماتی برای موافقت نامه آب بین افغانستان و پاکستان مورد استفاده قرار گیرد. گرچه این مودل محدودیت هائی دارد ولی یکی از موفق ترین مودل های موافقت آب نه تنها در منطقه که در سطح جهان می باشد. حد اقل این موافقت نامه تا حدی مورد استفاده قرار گرفته میتواند.

برای هند نیز مفید خواهد بود اگر در مذاکرات آب بین افغانستان و پاکستان سهم باشد. عدم رضایت پاکستان در مورد موافقت نامه آب اندوس با هند در رابطه با اعمار بندها معمولاً بهانه برای عدم پیشرفت برای موافقت نامه آب بین افغانستان و پاکستان (از طرف پاکستانی ها) گفته میشود. بنابراین خیلی بهتر خواهد بود اگر تشویش پاکستان در مورد اعمار بندها در حضور هر دو کشور هند و افغانستان صورت گیرد. در چنین یک محیطی پاکستان منحصیث یک کشور پائین آب به رضائیت خود خواهد رسید. /فبروری